

KOCAV YAYINLARI:2

Erol Güngör Dizisi: 1

© KOCAV Yayınları, Mayıs 2009, İstanbul.
Eserin tüm hakları Kültür Ocağı Vakfı'na aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

ISBN: 605-60707-0-0

Yayın Danışmanı
Prof. Dr. M. Tayfun AMMAN

Genel Yayın Yönetmeni
Mesut AYTEKİN

Yayın Koordinatörleri
Adem BÖLÜKBAŞI
M. Fatih KARAKAYA

Kapak Tasarım
Engin DEMİR

Grafik Tasarım
Engin DEMİR

Hazırlık
Sena Ajans

Baskı

Özener Matbaa Ltd. Şti.

Davutpaşa Cad. Kale İş Merkezi No: 201-2 Topkapı, İstanbul
Tel: 0212. 481 97 88

Kültür Ocağı Vakfı

Tel: (212) 519 99 70-71 Faks: (212) 519 99 72

Web: www.kocav.org.tr e-posta: kocav@kocav.org.tr

Yayıncı Sertifika No: 14548

Kültür Ocağında Bir Mütefekkir Erol Güngör

Örnek Bir Aydın Olarak Erol Güngör

Dr. Mehmet GENÇ

Erol'un vefatının 20. yılındayız. Onunla ilgili bu gibi toplantılarda konuşmak hep çok zor olmuştur. 20 yıl geçmiş olmasına rağmen. Şimdi tabii Erol'un yazdıklarının muhtevasıyla ilgili bir takdim yapacak değilim. Yazdıklarını zaten en azından burada bulunanların yakından bildiğini tahmin ediyorum. Ben daha çok tanıdığım dostu anlatmaya gayret edeceğim. Ama yapıp ettikleriyle de bağlantısı beraber olacak. Entelektüel olarak Erol, aydın olarak Erol'ü düşündüğümüz zaman Allahın bir vergisi lazım. Sıradan insan zekâsıyla aydın, entelektüel pek olunmuyor. Olursa da sınırlı bir şekilde olabiliyor. Onu aşabildiği ölçüde insan sıradan insanı geçip aydın olabiliyor. Bu bakımdan Erol, herkes biliyor ki Allah'ın lütfettiği genetik bakımından mükemmel bir şansa sahipti. Çok zeki bir insandı hakikaten. Çok çabuk anlıyordu, hızlı öğreniyordu ve çok geniş ve derin bir alâkaya sahipti kendisi. Mustafa Bey'in de belirttiği üzere. Hukuk okudu bir miktar. Öncelikle İstanbul Hukuk'taydı. Sonra sosyoloji, felsefe, psikoloji. O zamanlar Batı dünyasında özellikle Amerika'da çok moda olan, yalnız moda da değil hakikaten aynı zamanda bir ihtiyaç: enter-disiplinarite dediğimiz, disiplinler arası formasyon. Mükemmel bir örneği Erol bunun. Bütün sosyal ilimlerin hemen hemen hepsinde vardı. Ve bunların hepsinde de uzmanlık derecesinde

bilgisi vardı. Enterdisiplinarite moda oldu, ihtiyaçtan doğdu ama son derece zor ilerleyen bir şeydi. Bugün bu ilimlerin herhangi birinde bütünüyle uzman olanların sayısı çok az. Erol bunların hepsinde birinci elden uzman idi. Tarih bilgisini de Mustafa söyledi, tarihçi kadar dedi. Bence biraz daha ileri idi. Tarih literatürünü onun kadar okuyan tarihçiyi ben görmedim. Hem eskiyi hem yeniye çok okurdu. Güzel rik'a biliyordu ve yazıyordu. Çok güzel yazıyordu. Bilmiyorum hakkında yazılanlarda el yazısı örnekleri var mıdır? Hakikaten çok güzel, inci gibi yazardı. Yeni yazısı da çok güzeldi. Sanki Fransız ekolünden, Galatasaray'da okumuş gibi. Eski yazının da tabii çok türleri var. Tarihçilerin bile çok zor çözebildikleri siyakat ve divanî gibi gayet de yağlı yazılar var. Gündelik kullanılması zordur. Gündelik okurcasına bunları rahatlıkla kullanırdı.

Çok geniş bir bilgi tabanı vardı. Bütün sosyal ilimlerde bilgisi, uzmanlığı vardı. Tarihte de bir tarihçinin üstünde denecek kadar bilgisi vardı. Bence, iyi entelektüel olmak için önemli vasıflara sahip olduğu için, problemi vardı, asıl olan da problemi. Problem olmasa çok zeki, çok meraklı insanlar da bir şekilde ansiklopedik bilgilerle ortalama bir yere varabilir. Erol'un asıl böyle olmamasında, bundan tam uzak olmasında en önemlisi çok ciddi problemleri vardı. İnsan problemi ve problemleriyle de çok derinliklere ulaşmadan kendi içine dönebilir. Çünkü problemin niteliğine bağlı. Eğer zengin olmak ve serbest düşünmek istiyorsan bu zaman bunları sağlar. İtibar, şöret, mevki kazanır fakat aşırı bir şeyi olmayabilir. Şimdi ben burada bulunmayan birçok genç insan biliyorum ki Erol'un yazılarını, fikirlerini, kitaplarını dikkatle takip ediyorlar. Bunun analizlerini yapıyorlar. Bu istikamette çalışmalar yapıyorlar. Erol bunları yazarken o kadar ilgi görmedi. İlgiden çok düşmanlıkla karşılaştı. Yazdıklarına karşı çıkanlar ilgilenenlerden daha fazla oldu. Bu yazdığı dönem tabii çok sancılı bir dönemdi. 1960-80 arası dönemdir. Bu dönem de siyaset ve ideolojinin, gündelik siyasetin tüm zihnî ürünlerin kalitesini en alt düzeye indirdiği bir dönemdi. Ve böyle bir dönemde kaliteli bir şeyler yapıyordu Erol. Yazdıkları ve düşündükleriyle bu iklime hiç uymayan bir kalite getiriyordu. Onun için ilgi görmemesi son derece normaldir. Düşmanlık nereden geliyor? Bu sırada insanların ilgilendikleri konularla alakalı yazdığı için. Eğer onunla alakalı olmamış olsa hiç düşmanlık da olmazdı, ilgi de olmazdı. Ama tabii Erol için yazdıklarının okunuyor, beğeniliyor, takdir görüyor olması problemi, kaygısı yoktu.

Erol'la uzun bir beraberliğimiz oldu. Yaklaşık 25 yıl. Hemen her gün görüşürdük. Dostluğumuzun, madem Mustafa söyledi, üstünden yirmi yıl geçti ama onun yerini dolduracak başka bir arkadaşlık imkânı yok. Arkadaşlığımızın bir zihnî tarafı vardı, söyledi Mustafa. O az konuşan bir insandı. Az konuşan, çok düşünen ve az dinleyen. Yani dinlemesi de çok fazla değildi. Az söylerdi, dinlenecek söz söylerdi. Dinlenecek söz bulunduğu zaman onu herkes de dinlerdi. Bizim dostluğumuzda meşhur bir fıkra var, fıkra anlatanlar derneğiyle ilgili. Bilirsiniz fıkrayı, fıkrayı sevenlerin derneğinde fıkralar numaralanmıştır. Fıkranın numarasını söyle gülerler. 23 de ha ha güler, 25 de az güler, 28 der çok gülünür. Sonunda birisi bir numara söyler ve herkes yerlere yatıyor. Nedir yahu bu kadar güldünüz diyorlar. Valla bunu ilk defa duyuyoruz derler. Tıpkı buradaki gibi biz sembollerle anlaşırdık. Her şeyi konuşmuyorduk. Erol tam leblemeden leblebiyi anlayan adamdı. Böyle bir adam, böyle başka bir insan tanımadım ben. Milyonlar içinde gelir böyle bir adam. 20 milyonda bir dedi Mustafa. Şimdi 20 milyonda yok, 60 milyonda da yok. Milyonu istediğiniz kadar artırabilirsiniz.

Kişilik olarak, pek çoğu gençler tanımadığı için, kişilik olarak uzaktan bakıldığı zaman soğuk, kendini beğenmiş, mütekebbir, mağrur, uzak ve müstehzi. Müstehziliği vardı. Bir tek günahı olsa olsa buydu. Bu görünüş vasıfları aslında hiç kişiliğinde olmayan şeylerdi. Son derece sıcak, dost. Yani yakınına bir kere duvarı atlayıp girene son derece sıcak biri ve mütevazı bir insandı. Mütevazı, mütevekkil, derviş gibiydi hatta. Onun için yazdıkları da ilmî görünüyor mu görünmüyor mu hiç önemsemezdi. Bunlar belki asgarî şeyleri toplumdan bir kenara çekilmek için, belki de bilmeden, düşünmeden kendine bulunduğu bir maskeydi çünkü çok muazzam bir çalışması olmuştu. Bu maske içinde kenarda durmayı başarmış olsa idi bunları yapmak çok zordu. Çünkü bu sosyal ilimlerde vefat ettiği yaş, hele bir tane ilimde değil de bir çok ilimde belli problemleri, kompleks problemleri çözebilmek için çok genç bir yaştı. Hele birçok ilimde gezinti yapıyorsanız insan kırk yaşına kadar gezip öğreniyor ve ondan sonra yavaş yavaş düşünmeye başlıyor ve yazıyor. Bu alanda çok büyüklerin hayatını incelediğiniz zaman görüyoruz. İşte meselâ Marx, Kant. Kant'ın çok meşhur olan kitabını Kant elli altı yaşında yazdı, yayınladı. Kırk beş yaşında Kant'ın bir çalışması vardı ve o kitaptaki fikirleri tabii geliştiriyor. Bir yarışmaya katıldı. İsveç Akademisi'nin sanırım

açtığı bir yarışmaya katıldı. Yarışmanın konusu da işte Kant'ın kitabının esası; matematik kavramların metafizik temellendirilmesi diye. Kant orada ödül alamadı. Hiç mansiyon da alamadı. Bir kenara attılar. Şimdi o yaşlarda ölmüş olsaydı hiç ismini bilmeyecektik. Marx da öyle, Keynes de öyle. İktisat sahasında, Adam Smith iktisat biliminin kurucusu, 50 yaşlarında ölmüş olsaydı biz onu İskoçya'da yaşamış ahlak filozofu filan diye geçecektik. Meşhur sosyolog Vilfredo Pareto. 1900' lerde sosyolojinin üç kurucusu vardı. Pareto, Max Weber ve Durkheim. Sosyoloji literatüründe herkes biliyor Pareto'nun Genel Sosyoloji diye iki ciltlik kitabı var. Bu kitabını yazdığı zaman 68 yaşındaydı. 50 yaşında ölseydi Pareto da mühendisti. Ekonomist bile değildi. Bu da enteresan bir alan kırkıktan sonra. Yani Erol'u daha 45 yaşında genç yaşında yapacak çok şeyleri varken kaybettiğimiz bir gerçektir. Tabii Mustafa, Ziya Gökalp'den sonra en büyük sosyolog dedi. Ziya Gökalp de aynı durumdadır aslında. 48 yaşında çok genç vefat etmiştir. Yaşamış olsaydı o da çok parlak bir adamdı. Tabii Erol'un konumu, aralarında çok tartışmalar da oldu. Tabii o da çok büyük bir zihindi. Diyarbakır'den kalkıp gelip kendi kendine Fransızca öğrenip, yani kolay değildir bunlar. Erol hakkında, yaptıkları hakkında konuşmanın sonu gelmez. Son olarak ne söylemeliyim. Yani insanın çok candan sevdiği bir insanın hakkında konuşmak, Frenkçe tabirle söylersek kutsamak gibi geliyor. Allah'ın rahmeti üstüne olsun diyorum ben.

"Bir üniversite talebesi sokak politikacısının peşinden koşuyor, mektep kaçkını gazete fıkracılarından fikir alıyorsa onun kesesi değil kafası boş demektir."